

BUITEN

19^E JAARGANG N^O. 39.

ZATERDAG 26 SEPTEMBER 1925.

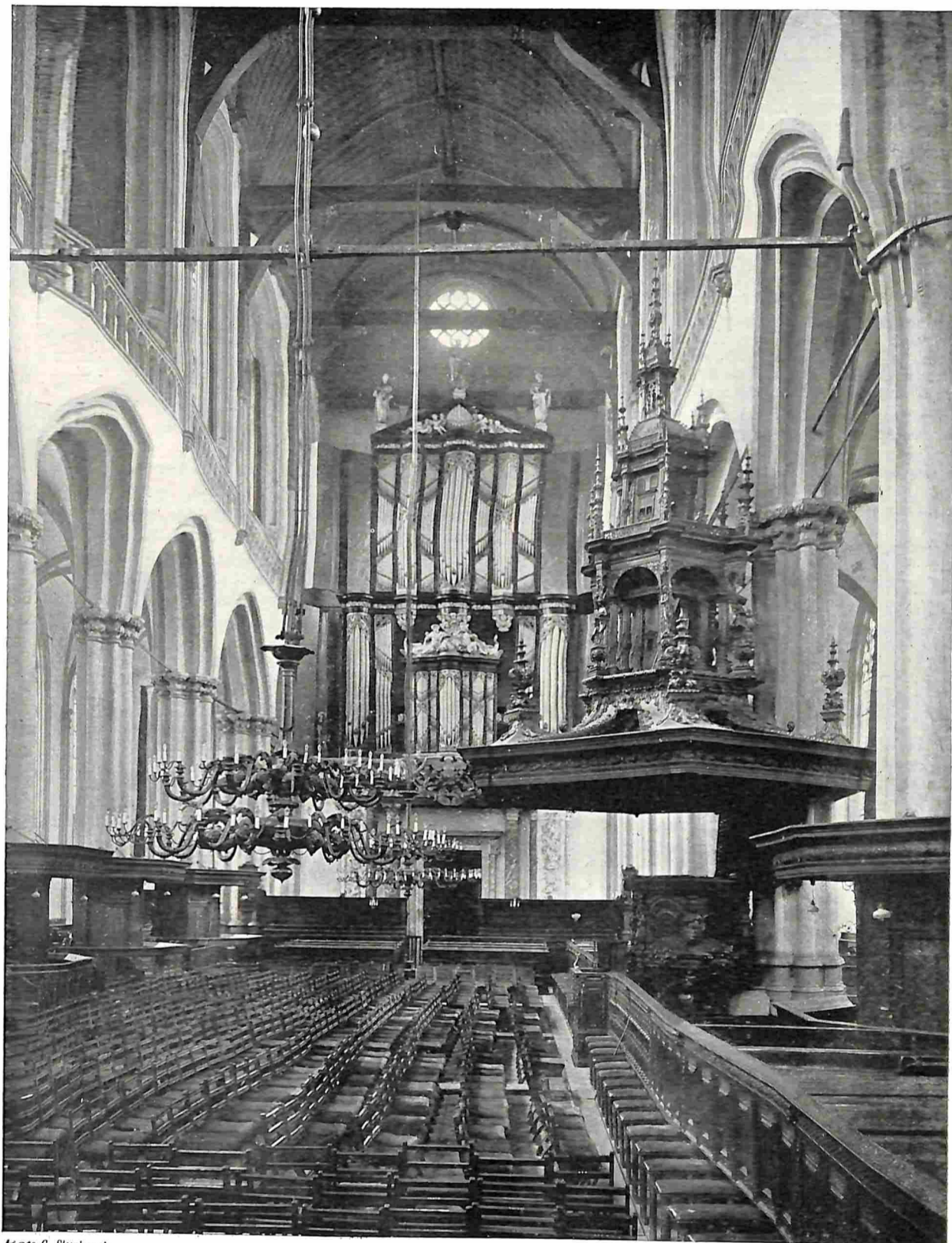

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT IN HET SCHIP DER NIEUWE KERK TE AMSTERDAM.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

MARIANNE HOOGLAND, DOOR MARIE VAN ZEGGELEN (13)	BLZ. 458
NOG EENS „HAGEPREEKEN”, DOOR F. W. DRIJVER	„ 459
DE NIEUWE KERK TE AMSTERDAM (SLOT), DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 457, 460—465
DE VLAGGEN IN ZANDVOORT, DOOR JOB STEYNEN, ...	BLZ. 463
HUMOR IN DE KERK, DOOR F. W. DRIJVER	„ 465
EEN DRIETAL ZEER ZELDZAME HONDEN, DOOR D. V., GEÏLLUSTREERD	„ 466
DE VIER VOORNAAMSTE STEDEN VAN MAROKKO, GEZIEN DOOR EEN ITALIAAN, DOOR FRANCESCO SAPORI, GEÏLLUSTREERD	„ 466
OP LEVEN EN DOOD, NAAR HET ENGELSCHE DOOR CHLS. G. D. ROBERTS (21).	„ 467
CARRISO GORGE, ILLUSTRATIE	„ 468

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

MARIANNE HOOGLAND

III 110 I

door

13) MARIE VAN ZEGGELEN.

WAAROM zei de vriend zoo iets gek, dacht ze. Een aardig zusje? Vonden ze haar aardig? Ze was toch heel gewoon? Opeens moedig geworden door de warm in haar stroomende mader, keek ze in den spiegel. Ze zag haar bruin lokkig hoofd met een glansje van rossig goud boven den breeden zilvergrijzen strik waarmee haar dikke vlecht dubbel was gevouwen, ze zag 't blank van haar hals met het zilveren kettinkje en het zachte gelige wit van haar kanten jurk. Ze had een kleur, niet te erg, en ze schrok zelf even van haar oogen. . . . maar stil! Vader sprak David toe.

„Dat je me zoo verrast hebt met een Cum laude, jongen, is op het oogblik nog wel de grootste vreugde. Ik hoop dat je in je verderen loopbaan aan dit moment altijd zult kunnen denken, David, als aan de eerste schrede die je naar je levensgeluk heeft gevoerd.”

„Vader,” zeide David ontroerd, „dank u!” Zij drukten elkaar de hand.

Moeder Antje vond, dat hij gelukkig wat meer kleur had dan zoeven. Zelf was ze met haar gedachten weer bij het diner, het diner van dertien. Hoe zou zich dat netelige geval oplossen? Onwillekeurig zochten haar oogen oom Piet. Waar was hij? Zoeven had zij hem nog met David zien klinken! Buiten in de gang blafte Teun uitgelaten.

„Marianne, kind, weet je ook waar oom Piet is? We moeten zoo aan tafel.”

„Oom Piet. . . o, Moes! kijk eens!”

De deur ging open, oom Piet stond op den drempel en achter hem kwam iemand binnen dien men ver van huis dacht. — Tom!

„Tom! Tommy!” riep moeder Antje's stem. Haar jongen, haar eigen jongen was er ook! En nadat ze hem omhelsd had, en Tom met zijn blonde krulkuif rond ging om handen te drukken en kussen te geven, liep zij op oom Piet toe. „Dat heb jij gedaan! dat wist jij!” Hij kreeg op iedere wang een zoen. „Dat is je veertiende gast,” zei hij zacht, „heb ik de wedenschap gewonnen of niet?”

Oom Piet hield haar het kaartje voor dat zij hem ongevuld had gegeven. „Tom Corver” stond er op met keurige, rond geschreven letters.

„Floris”, vroeg moeder Antje den jongen schilder, „wil jij dit even op tafel neerleggen, bij de leege plaats? Dan kun je meteen dat menu. . . . .”

Ja, ja, Floris begreep het. Hij had voor den jubilaris een feestmenu geteekend, een illustratie van David's leven in verleden en toekomst.

„Gauw,” zeide de gastvrouw zacht, „want we gaan nu dadelijk aan tafel.”

Floris spoedde zich de kamer uit; in de gang moest hij even naar het kleedkamertje om het menu uit zijn jaszak te halen. Teun lag vastgebonden in de vestibule. Als er zooveel menschen waren, gebeurde dit meer, maar nu was het noodig om zijn uitgelatenheid dat de baas thuis was.

Floris klopte hem op den kop en Teun jankte en blafte zacht. „Brave hond! Is de baas er weer? Ja hij is braaf, hij is best. Neen, je mag niet mee!” Teun begreep die redevoering best, maar toch bleef hij nog hoopvol met tintelende oogen en gestrekte voorpooten Floris nazien toen deze de glazen deur der tusschengang achter zich dicht deed. . . . . Chimaira! Marianne's hobbelpaard. 't Stond nog altijd in den hoek. Floris glimlachte. In zijn verbeelding zag hij er Marianne weer zitten als klein meisje, met twee korte vlechten aan weerskanten van haar gezichtje, met een wit stijf schort over haar jurk. De Marianne van toen en nu, welk een verandering! Toen een ietwat nurksch kind, dat alleen wat vriendelijker werd als David er was, nu een petillant jong meisje, met de charme, meer van geest dan van schoonheid met dat zeker iets, waarvoor geen naam is, dat onmiddellijk belangstelling in haar persoon veroorzaakte, met, en dat was de groote aantrekkelijkheid, dacht hij, de diepe donkere peinsogen, de oogen die wel nog dezelfde waren van het kind Marianne, dat hij op dien middag in het atelier van haar moeder voor het eerst had gezien, toen ze hem op bevel met een stug gebaar de hand toestak.

De aanblik van de kamer waar de feestdich gereed stond, ontlokte Floris een: „Allemenschen, da's mooi!” De namiddag-zon vonkte over het groote buffet, zoodat het zilver daar glanzend schoot en de vruchten gloeiend kleurden, alles zich weerkaatsend in den spiegel. De groote blank gedekte tafel met zijn fijne tintjes van zilver en kristal stond juist in de zachte schaduw dezer zonneweelde. Achter de twee ruitjesvensters, waarvoor de gordijnen hoog opgetrokken waren groende de tuin in vollen zomerdos. Floris hield zoo van de intieme schoonheid dezer kamer, hij hield van het geheele huis waar hij nu sinds zijn studietijd zoo vertrouwd mede was geraakt als was hij een lid der familie Hoogland, maar deze kamer op dit uur was altijd een stil genot voor hem geweest. Het was hem echter nog nooit gebeurd dat hij hier alleen was, zoo met de gedekte tafel, alsof hij zelf de gastheer was! Hij moest lachen om dit denkbeeld. Hij, Floris Beekman, ontving zijn gasten, jawel, zijn vrouw had hem verzocht de kaartjes op de borden te plaatsen. Zijn vrouw. . . . . wie?

Hij liep de tafel rond, zoekend naar de leege plaats. Hij las de namen op de kaartjes, ah! hier begon het jongere gedeelte, Mees, Mr. D. Hoogland, hier legde hij zijn menu neer; dan verder gaande, De Rave, Marianne, daar naast was de leege plaats, hij legde „Tom Corver” op het blanke servet. Wie zat aan den anderen kant? Floris Beekman! Hij zelf! En naast hem? Mevrouw Eline Doornbos. Maar Tom kon toch beter naast zijn tante zitten dan hij! Hij van zijn plaats gelot in handen”, zei Floris, „ik doe zóó.” Vlug waren de kaartjes dat oogblik ging de deur open en Daatje kwam binnen met de soep.

„Zal ik het gaan zeggen, Da, dat de gasten komen kunnen?” „Als 't u blijft, meneer Floris.”

Hij ging terug naar de suite, met opzet door de nevingang gaande. Daar in de vestibule had hij nog even een fluisterend

gesprek met Teun, een belofte dat hij na 't diner met den eigen baas uit zou mogen, toen opende hij de deur der voorkamer. Hij moest door den sigarenrook en de vele personen naar moeder Antje zoeken. Hij zag haar blonde hoofd bij het venster, hij ging naar haar toe en zeide met een buiging: „Madame est servie!”

Nadat oude Grootmama Hoogland, door haar David geleid, naar haar plaats was gebracht en allen aangezeten waren, vouwde dominé Hoogland de handen en sprak een kort gebed uit. Toen Floris de oogen weder opsloeg, ontmoette hij die van zijn overbuurvrouw, moeder Antje. Het tintelde daarin en hij begreep 't, zij had de verwisseling der plaatsen opgemerkt. Hij knikte haar toe. „Dag moeder!”

„Dag Floris!”

„Een apartje?” vroeg Grootpa Breecamp.

„Ja, ja, een apartje!”

„Naar aanleiding van dit?” vroeg David en hij toonde het kleine meesterlijk geteekende menu dat voor zijn bord lag.

„Hij heeft 't geraden!” haastte Floris zich te zeggen.

„Alle wijsheid komt nu van onzen David,” zeide oom Doornbos. „Jongen, je mag niet anders dan verstandige dingen zeggen vandaag en alle raadsels oplossen.”

„Hoe kunt u anders verwachten oom, tenzij vaders wijn...”

„Bij 't tweede glas geven we je absolutie.”

„U hebt niet veel idee van mijn weerstandsvermogen.”

„Nu, als je zoo'n bezadigd student bent geweest als waarvoor je je uitgaf.....”

„O mijnheer”, zeide Mees, „uitgaf! dat waren wij werkelijk allemaal....”

„Krijgen wij dat mooie menu ook eens te zien?” vroeg tante Eline.

„Ceremoniemeester?” Moeder Antje richtte die vraag tot Mees, die inderdaad voor het middagmaal door den gastheer tot ceremoniemeester was gepromoveerd.

„Na de soep, dames en heeren, zal de kunstbeschouwing geopend worden,” zeide Mees. „Ik wil deze gelegenheid meteen te baat nemen u het verzoek van den gastheer, dominé Hoogland, over te brengen dezen disch te „kruiden,” zou ik niet durven zeggen, daar onze hoogvereerde gastvrouw wel voor aangename kruiden gezorgd zal hebben, maar te doorkorrelen, of te doorpeperen van de noodige toespraken op mijn pas gepromoveerden collega, meester David Hoogland, niet te schromen daar reeds lang voor het dessert, bij den eersten gang bijvoorbeeld, mede te beginnen, en niet op te houden met lof onzen met lof begenadigden David te bezingen. Ik stel mij beschikbaar als poste restante bureau voor de opgaven der sollicitanten dezer huldebetoogingen.”

„Bravo! bravo!” zeide Grootpa Breecamp. „Dat jonge mensch heeft een flux de bouche uit den ouden tijd.”

Dominé Hoogland tikte aan zijn glas. „Ik zal dan maar beginnen mij bij het bureau aan te melden.”

Er viel opeens een stilte. „David,” zeide hij de hand aan zijn glas, brevilouquentem me tempus ipsum facit, want het is in weinig woorden saam te vatten, wat ik je te zeggen heb. Ja, het is waarlijk slechts een woord dat ik je wil toewenschen, dat eene woord is „geluk.” Je verwacht van je vader, die nog wel dominé is, misschien een langere toespraak, je verwacht wellicht ernstige vermanende woorden, maar jongen, aan dezen vroolijken disch, waar ik zooveel vriendelijke beminde gezichten om mij heen zie, wil ik niet zwaarwichtig zijn, ik wil nu niet als dominé maar hoofdzakelijk als vader spreken; een vader drukt de hand van zijn kind als het op reis gaat, hij wenscht hem alles goeds toe en zoo doe ik, David, geluk op je eerste reis, geluk in de maatschappij, geluk in je eigen omgeving, maar bovenal, geluk in je binnenste!”

David stond op; hij ging met zijn glas naar zijn vader en zij klonken. Maar zoo gauw kwam hij niet meer op zijn plaats terug, want ieder wilde met hem klinken. „David! David, op je geluk!”

Terwijl Daatje en Gerrit, de kantoorknecht van oom Piet in zwarte jas en witte handschoenen, bedienden, ging het artistieke menu rond, dat op zoo geestige wijze David's leven illustreerde. Marianne was er niet op vergeten. Zij wandelde als klein meisje met twee stijve naar rechts en links slaande vlechtjes in korte wijde rokjes keurig gekleed aan de hand van broer David in het Bosch, zij keerde terug druipnat, met slappen hoed, sluike rokken en haren. Het onderschrift luidde: „Ei siet hoe goed Broeder David op zijn zusje past!”

„U bent toch wel veranderd!” zeide De Rave, zich naar Marianne buigend.

„U? zegt u heusch u tegen mij?” vroeg Marianne, verbaasd dat ze nu opeens als een groote dame behandeld werd.

„U zegt ook u tegen mij! Zullen we Bruderschaft drinken, mejuffrouw Hoogland?”

„Graag, meneer De Rave.” Marianne boog zich ook beleefd naar hem toe. „Hoe gaat dat?”

„Zoo, we geven elkaar een arm, neen, de arm met 't glas, wij brengen het glas naar den mond, we kijken elkaar aan, zoo, en we drinken en nu zetten we het neer. Dag Marianne.”

„Dag.....”

„Anton,” zei hij.

„Dag Anton!”

Aan de andere zijde voelde Marianne dat ze aan haar mouw getrokken werd. „Tom heeft wat voor je,” zeide Floris aan haar oor. Het was een toegevoegen briefje. „In den trein heeft ie een voordracht gemaakt. Die moet jij straks met hem reciteeren.”

Marianne boog zich om Floris heen naar Tom's blonde kuif, maar voor zij iets kon vragen, drong de luide stem van Bas Mees haar in het oor.

„Dames en Heeren, de heer Doornbos heeft het woord.”

Oom Doornbos, anders vol gekheid, was ditmaal ernstig. „Het geluk waar je vader zoeven van sprak, jongen, dat te vinden in je zelf.....”

En in plaats van kort te zijn sprak hij lang. Hij werkte op het gemoed der dames. Oma Breecamp pinkte een traan weg, moeder Antje speelde met haar dessertmes, Tante Eline verdiepte zich in het lichtgespeel van haar glas. Marianne's linkerhand ontvouwde stil op haar schoot Tom's voordracht. Gelukkig was deze met groote letters geschreven. Zij had tijd tot het dessert de samenspraak te overzien.

„Een roman?” fluisterde Anton.

„Een geheim.”

„Een geheim! dat komt niet te pas. Je maakt me razend nieuwsgierig.”

„Stilte”, maande de ceremoniemeester. Marianne voelde de blauwe oogen van Mees bestraffend op haar gericht; doch toen zij hem aanzag, veranderde die bestraffing in een lach. Hij dreigde haar met zijn vinger. Marianne luisterde nu weer naar oom Doornbos. „Zoodat, David, het leven je dit moge brengen: een geluk dat blijvend is, omdat het onverstoortbaar is, onverstoortbaar als het zaad in den grond dat ook niet vergaat, al heeft de storm de plant daarboven geknakt. De plant is het zichtbare voor de menschen, wat onder den grond is, is het onzichtbare doch het meest essentiele.....”

Onmiddellijk na Oom's toast werd de ossenhaas rondgediend met doperwt en tuinboonen. Gerrit stond nu met den grooten schotel bij den ouden heer Breecamp. „Dit is om zoo te zeggen ook wel het essentiele, Antje?” vroeg Grootpa.

„Bedien u goed van het essentiele.”

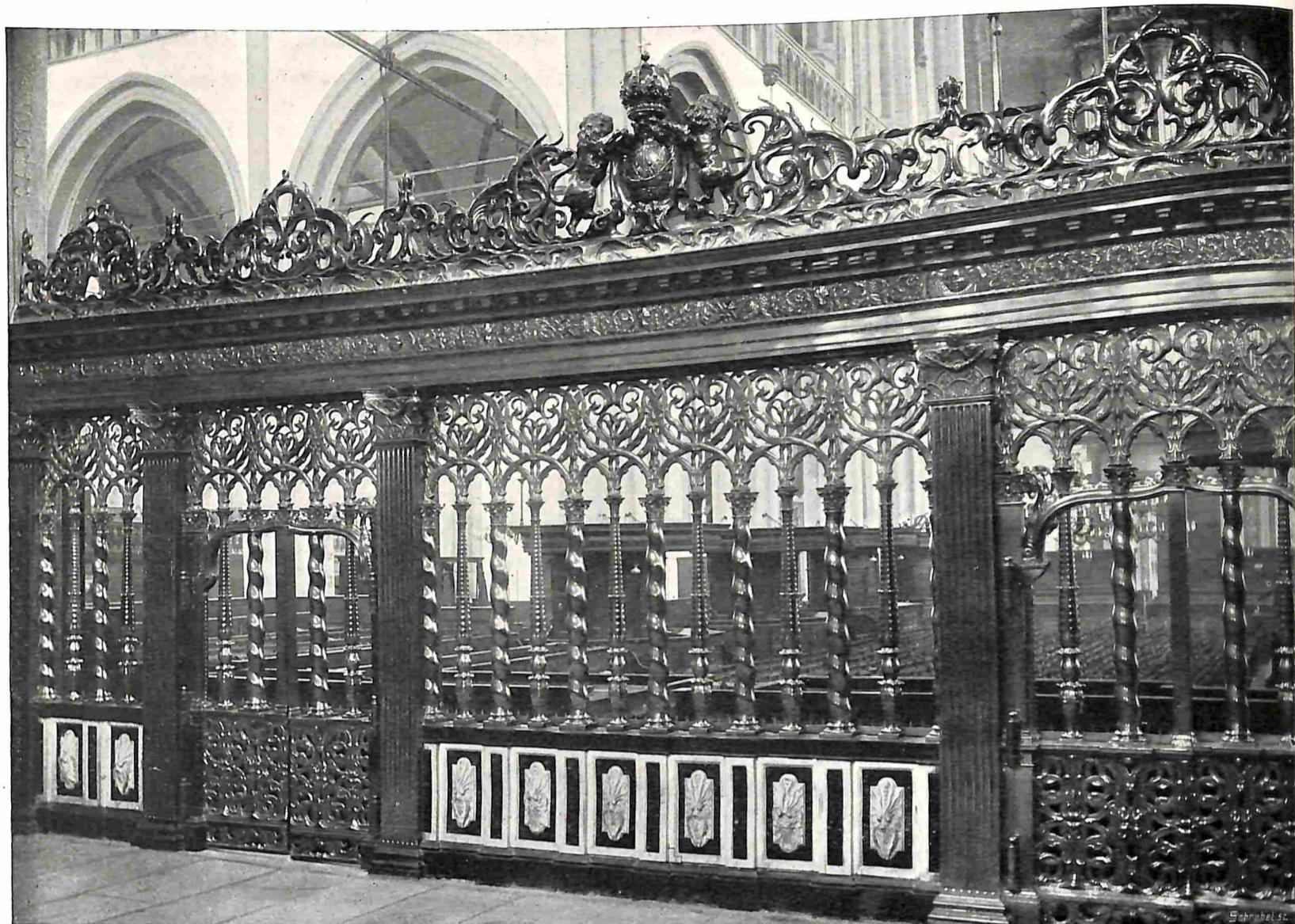
(Wordt vervolgd).

Nog eens „Hagepreeken”.

☞ „Zij werden ons altijd verklaard als preeken, welke achter een haag gehouden werden, dus in 't geheim. 't Lijkt me geen oplossing van de kwestie, wat 't woord Hagepreek eigenlijk beteekent.” Aldus schrijft O. in Buiten van 29 Augustus. ☞ Een paar zegswijzen kunnen hier opheldering geven. Van scholieren, die de school verzuimen, anders gezegd „stukjes draaien”, „den bink steken”, enz. — het groot aantal uitdrukkingen wijst er op dat dit euvel voorheen alles behalve tot de zeldzaamheden behoorde! — zegt men dat zij „achter de haag loopen”. Kiliaen verklaart „Haegh klerck” als „discipulus raro scholas frequentans”, een leerling, die vaak wegblijft uit de school. ☞ Van jongelieden, die in verboden omgang met elkaar leven, zegt men in sommige streken dat zij „achter de haag getrouwd zijn.” Genoemde samensteller van het Etymologicum vermeldt voorts „Haegh tap” en „Haegh munte” en verklaart die woorden als „Taberna latens”, d.i. verholen herberg, en „Numisma quod in usu non est”, d.i. een munt, welke niet gangbaar is. Uit een en ander blijkt voldoende dat wij bij „Hagepreek” te denken hebben niet aan een achter een haag gehouden bijeenkomst, welke geen genoegzame veiligheid aan de deelnemers verschaft zou hebben, maar een *verholen, verboden* predicatie.

F. W. DRIJVER.

HET KOORHEK IN DE NIEUWE KERK.

DE NIEUWE KERK TE AMSTERDAM.

(Slot).

VEEL opschriften werden hoog op de balken aangebracht. We zagen reeds het opschrift boven Willem Eggerts graf. Zoo droeg een der balken een kreupelrijm ter herinnering aan het wederdoopers-oproer, een andere een profetie, weer een andere een rijm ter gedachtenis aan de onoverwinnelijke Vloot. ☞ En dit alles was gehuld in dat wonderlijk schemerachtige, doordringend-warme licht, waarvan de middeleeuwen het geheim bezaten, waardoor de vensters werden als sublimeerend het nuchtere licht, dat naar binnen viel, waardoor een zonnestraal honderdvoud gebroken, tintelend kaatste op al, wat daar glansde en schitterde omlaag. Terwijl de ramen zelve één fonkelend juweel schenen te zijn. We al deze oude vensters is zoo goed als niets meer over. We lezen, hoe in 1542, bij de vergrooting van het Noordertransept, de stadsregering een venster ten geschenke gaf: „Den Kerckmyn van onze lieve Vrouwenprochie aen de Nyeuwe Zijde binnen dezer stede betaelt die somme van

AFSLUITING VAN EEN DER KAPELLEN IN DE NIEUWE KERK!

negenthien Karolus gulden hem-luyden tot behouff der voorsz. kercke, bij der stede geschoncken tot een nyeuwe glas in 't nyeuwe Cruyswerck aende Noertzijde van de-zelve kercke,

als 't blijkt bij ordinantie in date den 14 Augusti 1542 bij mr. Henrick Dircksz. Bourgemeyster, onderteykent begrypende quitantie bij Claes Loen ende Jan Holosloot, twee van de kerckmeysteren onderteykent hyer overgelevert." — Twintig jaar later gaf de stad het glas om het raam in het zuider transept te veranderen. ☞ Een derde glas werd gesticht in 1539 door Jan Ruysch, „tegenwoordelick gevangen in den Hage, bij sentencie tegens hem gegeven bij der Coninginne Douaigiere van Hongrien, etc., in de maent van februario lestleden, onder anderen gecondempneert te doen maken ende stellen eene glazen veynstere bynnen de nyeuwe kercke van Amsterdamme, weerdich wesende hondert karolus gulden eens, ende dat voor reparacie ende beternisse van der injurien bij hem geprofeert jegens Claes Geerijt Matheuszone, ende in 't jaer voorleden, burgemeester derselver stadt; soe heeft Hare Conincklijke Majesteyt, begeerende dat de voerscreven sentencie volbracht worde, den voornoemden Claeyns Geerijt Matheuszone, gheconserteert ende consentsal mogen doen maken ende stellen in de voerscreve nyeuwe kercke, na inhouden derselver sentencie, ende dat hij de penvoerscreven somme van hondert karolus gulden, sal mogen repeteren ende verhalen op den voornoemden Janne Ruysch oft zijn goeden. Aldus gedaen in de stadt van Berghen op deze drie ramen is niets meer over, evenmin als we van de andere gekleurde vensters iets zullen terugvinden. ☞ De beeldenstorm heeft er het zijne toe gedaan, de beeldenstorm, met de altaartafels van Lange Pier en Dirk Barentsz. Van het grootaltaarstuk door Pieters Aertz is wel nog een frag-

ment teruggevonden, de aanbidding der herders voorstellend. Toen echter in 1578 Amsterdam zich bij de Staatsche partij aansloot, ging de ontredde verder. De heele inventaris, alle kostbaarheden kwamen aan de stadsregering en aanstonds begon de vervorming der St.-Catharijne basiliek tot Hervormde kerk. De witte kalk, onmisbaar attribuut, werd plankdik over de zachtgekleurde muurschilderijen gestreken en ledig stonden de vroeger zoo kostelijke kapellen. In 1620 werden de kapellen met houten gebeitelde beschotten afgesloten, omdat er zooveel koude en tocht door hen in de kerk kwam en waarschijnlijk ook, omdat de inkijk in deze groote ruimten zonder eenig meubel, zonder eenige versiering wat al te luguber was, terwijl de practische geest der Hollanders zoo zandhokken en alle soorten bergplaatsen uitwon. Maar ik vraag me af, of 't niet mogelijk zou zijn deze kapellen tenminste weer aan de kerk toe te voegen. Zonder de soberheid, door de Hervorming opgelegd, te kort te willen doen, zouden deze kapellen toch op den duur zoo kunnen worden gerestaureerd, dat ze tenminste geen hinderlijke aanhangsels, alleen voor den timmerman en den schilder van belang, zouden worden. Is niet na den brand van 1645 volle aandacht gegeven aan preekstoel en koorhek, aan de glas-in-loodvensters, die weliswaar wereldlijke onderwerpen kozen voor hun kleurenspeel, maar die toch getuigen van de erkenning, dat de St.-Catharijnekkerk, nu als Nieuwe kerk de hoofdkerk van het machtige, rijke Amsterdam, een kunstzinnige verzorging verdiende. En welk verschil er bestaat tusschen glas-in-loodvensters en schilderijen van uitstekende Hollandsche meesters, van Rembrandt, van Ruysdael, van 'n Gerard Dou, van wier werk niemand de wijdende schoonheid kan ontkennen, is me niet duidelijk. Zouden de kapellen niet met 'n dergelijken tooi gesierd kunnen worden, zonder dat aan de heiligheid der plaats afbreuk wordt gedaan? Zouden we b. v. Rembrandt's bijbel beter kunnen meevoelen, dan wanneer deze etsen meewerkten aan de opluistering van dit godshuis? De brand van 1645, aan onvoorzichtigheid van loodgieters te wijten, ontlokte Vondel deze droeve klacht:

De Koningin van Aemstels hoofdgebouwen
Is nu, helaas! haar blauewen sluier quijt,
En moet blootshoofs verkleumen, en verkouen,
In 't hartje van den guren wintertijt.
Zij klippertant, en zit met naeckte scheenen,
Haer pijlers, paers geschroeit, gequetst, gebrant.
Zij treurt in asch en puin van hout en steenen,
Gemenght met loot en stael en glas en zant,
En koper van haer moëgeluide klokken;
Belemmert van haer eicken, zwart beroockt.
De vlam heeft haer de pruick van 't hoofd
getrocken.

Terwijl 't gebeent der dooden braet, en koockt,
En steurt den slaep der lijcken, diep begraven.

De „blauwe sluier,” „de pruick” der kerken,
was 't blauwe leien dak, dat instortte: „'s namiddags ten drie uren was al 't houte welsel en dak, toorentje, klokken, orghels, schoorbalken, en al wat daaraen vast was, binnen in de kerk nederghestort, en verbrandt; blijvende staen de gevels en muuren, en eenighe oude glazen die noch achter 't koor in wesen zijn. De koopere kroonen wierden ten meestendeel gebergh, maar al de ghestoelten der Overigheden, en kerken-dienaars geraakten tot asch, door 't brandend hout dat van boven neer viel, hierdoor de grafzerken, en steene pijlaren veele aen stucken borsten, want door de groote hitte spronghen de pijlaren gheweldigh met groote barsten van elkander en wierden door het vuur heel beschadicht” (Melchior Fokkens, Beschrijving van Amsterdam, 1662). Wel stond de Nieuwe kerk in hooge eer, met spoed werd het herstellingswerk

PANEEL VAN DEN PREEKSTOEL IN DE NIEUWE KERK.

aangevangen, dat zelfs een verfraaiingswerk mocht worden genoemd. Reeds in 1648, ter gelegenheid van den Vrede van Munster, kon de godsdienstoefening in de Nieuwe Kerk worden gehouden. Zelfs wilde men haar een toren geven en in Mei 1646 begon men het graafwerk. Maar de toren werd nooit voltooid, volgens Wagenaar, omdat daardoor het nieuwe stadhuis van zijn waardigheid zou inboeten, volgens anderen was men bang, dat de grond te zwak was om den toren te dragen.

PANEEL VAN DEN PREEKSTOEL IN DE NIEUWE KERK.

De meest waarschijnlijke oorzaak is, dat Amsterdam's geldmiddelen te kort schoten om tegelijkertijd 'n stadhuis 'n toren te bouwen. ☒ Dit nam echter niet weg, dat de stadsregering veel voor de kerk overhad. Den schilder Johan van Bronckhorst werd opgedragen het geschilderde glas te vervaardigen, waarop werd afgebeeld de beschenking van Amsterdam met het Amsterdamsche wapenschild door graaf Willem IV. En nu moet me iets van 't hart. Met allen eerbied voor het werken van Schouten op het gebied der glaszijdelkunst, voor het werk van hem, die een pionier mag worden genoemd om het 18e eeuwse verval bij de restauratie van oude vensters te boven te komen, kan 't niet anders, of 't moet ieder opvallen, hoe schriel en armelijk, hoe schamel van kleur ook 't geheel nieuw ingebrachte bovenste deel van dit raam is. En toen in 1898 't Kroningsraam werd aangebracht, was men den wansmaak van 1893 (jaar van bovengenoemde restauratie) nog niet te boven gekomen. Die zestien Oranjevorsten, netjes in 't gelid geschaard, blijkbaar uit den hemel neerkijkend op hun stamvader en hun nakomelingen, als deze het oude verbond met haar volk vernieuwt, vermogen in geen enkel opzicht eenige ontroering te wekken. En dit is het eerste en eenige, wat van ieder kunstwerk moet worden geëischt, wil 't inderdaad dien naam dragen ☒ Werkelijk getroffen werd ik door de marmeren gedenkplaat, waarop in forsche gebeitelde letters staat te lezen:

Gedachtenis aan het 25-jarig regeeringsjubileum
1898
6
September
1923

Hare Majesteit Koningin Wilhelmina.

Aan 't met der Heeren Heer gesloten trouw verbond, hield zij geloovig vast 'n nu 'n t'allen stond.
Je maintiendrai.

☒ Daaronder de Hollandsche leeuw.
☒ Wel een verschil, dit uiterst sobere en toch imponeerende monument met de, wel van kracht, maar tevens van overmatig zelfbesef getuigende gedenkteekenen, die ons rusten uit de 17e eeuw. Daar is 't monument van Jan van Galen, moedig en plichtsgetrouw, maar zijn leven wagens, zijn leven offerend, zonder dat dit op den gang der gebeurtenissen invloed had. Vondel bewonderde hem van ganscher harte, gelijk blijkt uit het grafschrift, dat de dichter den held wijdde:

Hier leidt in 't graf van eer de
dappere van Galen,
Die eerst ging buit op buit
Castilien afhaken,
En met een leeuwenhart nabij
't Toscaansche strand,

De Britten heeft verjaagd, veroverd en verbrand.

☒ Ook Vondel zelf heeft zijn graf en zijn bescheiden gedenkteeken in de Nieuwe Kerk, Vondel, die begraven werd, na bediend te zijn van de Heilige Sacramenten en die eenmaal glimlachend moet hebben gezegd, dat men als grafspreuk op hem maar moest nemen:

„Hier leit Vondel zonder rouw,
Hij is gestorven van de kou.“

☒ In 1679 werd zijn graf gedekt met een simpele zerk zonder eenig opschrift; maar Jan Six, burgemeester van Amsterdam, liet ter eenige onderscheiding op deze zerk drie jaar later deze woorden beitelten:

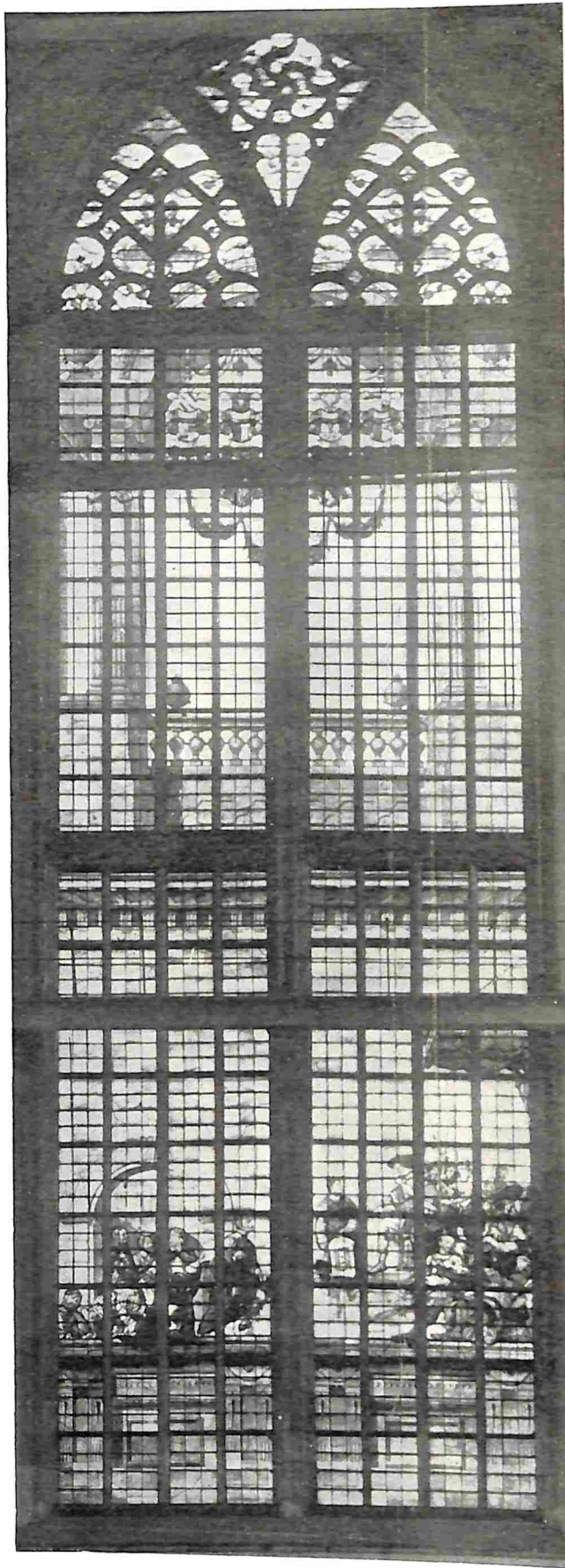
„Hic jacet Vondelus,
Phoebo ac musis amicus.“

☒ En 't moest 100 jaar duren, voor enkelen tot het inzicht kwamen, dat de dichter toch zeker even goed als de krijgsheld in de herinnering dient te blijven voortleven. In 1772 werd een doodeenvoudig gedenkteeken aan de zuilen bevestigd, een urn met twee lauwerkransen en dit onderschrift:

Overleden MDCLXXIX
Vondel.

Door 't kunstgenootschap onder de zinspreuk diligentiae omnia:
MDCCLXXII.

☒ Veel andere dichters zijn in de Nieuwe Kerk begraven: Hooft, van Baerle, Laurens Baeck; de drukker Willem Jansz. Blaauw, de classicus Joan Vechters en de Latijnsche dichter Cornelis Gijsbertus Plemponden er een laatste rustplaats. Maar de monumentale tomben vielen den zeehelden ten deel, waarvan de Ruyter's mausoleum wel het meest imponeerende wil zijn. Het Vaderland is wel dankbaar gestemd geweest jegens den man, die „zonder door eenigen voorouderlijken luister voorgelicht te zijn, alles eeniglijk aan Gode en zijne eigene deugd heeft te danken gehad; die, door eene ondervinding van agt en vijftig jaren, in het stuk der zeezaaken, de bedreevenste zijner eeuw geworden, de grootste daaden, in zeven oorlogen, door den gantschen Oceaen en Middellandsche Zee, loflijk heeft uitgevoerd.“ Rombout Verhulst, van wien we twee zeer kostelijke grafmonumenten in de Oude kerk kunnen bewonderen, heeft getracht hier zichzelf te overtreffen, toen hij, ongeveer op de plaats, waar eenmaal het hoogaltaar stond, dat geweldige monument schiep. Maar even groot als het verschil in sfeer is tusschen Oude en Nieuwe Kerk, even groot is het verschil tusschen de gevoelige zuivere grafteekens door Verhulst voor van der Zaan en Sweers in de Oude Kerk, en dit uiterlijke gedenkteeken. Misschien is nog het waardigste deel het beeldhouwerk boven den ingang naar den grafkelder, waar alle nakomelingen van Hollands grootsten admiraal zijn begraven. ☒ Nog zijn gehuldigd na hun dood door een monument, meer of minder eenvoudig David Sweers, Wolter Jan Gerrit Baron Bentinck, admiraal Jan Hendrik van Kinsbergen, Carel Josephus van Speyk en ten slotte Isaac da Costa, de dichter, die nog het meest als de enthousiaste bevorderaar van het Réveil in de herinnering zal blijven. ☒ Ten slotte rusten ons te bespreken gaande, in gantsch Nederlant is geen zoo kostelijk, volgens Melchior Fokkens, en een klein, „daer in de week alle dagen op ghespeelt wort, dit is soo heerlijk een werk dat het geen andere orgelen, wegens zijn geluyt behoef te wijken.“ — Het monumentale groote orgel, prachtig en indrukwekkend van structuur werd, wat de façade aangaat, gebouwd naar het

GESCHILDERD GLAS IN DE NIEUWE KERK
MET VOORSTELLING VAN WILLEM IV, DE
STAD HAAR WAPEN VERLEENEND.

ontwerp van Jacob van Campen. De eigenlijke maker was de Duitsche orgelbouwer Hans Wolff Schonat; de Alkmaarder Germei van Hagerbeer zorgde voor restauratie en vergroo-ting, tien jaren nadat Schonat zijn werk had voltooid. Nog begeleidt dit orgel de geloovigen: maar schooner nog moet de klank van het kleine orgel zijn geweest, dat nu echter niet meer wordt gebruikt. ⌘ Steeds wijdde in de 17e eeuw het stadsbestuur zich aan den plicht, dien 't zich gesteld had, de Nieuwe Kerk schooner dan ooit te voren te doen herrijzen, en gezien den smaak van die eeuw, die met heel weinige uit-zonderingen zeker geen tijdelooze schoonheid heeft voortgebracht, heeft het alles gedaan om deze taak naar behoren te vervullen. Onwrikbaar is het koorhek, dat door Johannes Lutma werd ontworpen. En onafzienbaar is 't rijke beeldhouw-werk van den kansel, tusschen 1646 en 1649 door den Amsterdamschen beeldhouwer Albert Janszoon Vin-ckenbrinck gebeiteld. Mogelijk is deze preekstoel opgebouwd naar het model van den vroegere, die in 1645 door den brand werd vernietigd. Zinnebeeldige figuren, kracht, ge-loof, liefde, gerechtigheid en voor-zichtigheid verbeeldend, wisselen af met de vier evangelisten, terwijl de paneelen, waarvan het diepe per-spectief inbreuk maakt op alles wat wij als decoratief element toelaten, aan de Barmhartigheid zijn gewijd. Ook geboorte, huwelijk en sterven werden niet vergeten en 't geheel getuigt van een kunstvaardigheid, die een meester was in 't nabootsen der werkelijkheid. 't Kan haast 'n symbool van de gansche kunst worden genoemd, die, in weerwil van alle zeer goed bedoelde en op andere wijze geslaagde pogingen, toch slechts een nabootsing kan worden ge-noemd, waar 't de aankleding der architectuur betreft. In ieder ge-val mist de Nieuwe Kerk de warme intimiteit, waaraan grootschheid niet vreemd is, door welke de Oude Kerk, verborgen tusschen de boomen van het oude, oude plein zich on-derscheidt. En de Ruyter vereeren we daarom als een mensch, omdat hij de vooroor eraan gegeven zou hebben daar te worden begraven. Voor hem, den dienaar der staten, was de Nieuwe Kerk, in wereldsche omlijsting, bedrukt door de nabij-heid van het achtste wereldwonder, te kil. En heel wat zou er moeten gebeuren, voordat de Nieuwe der Oude kerk gelijkwaardig zal zijn.

RO VAN OVEN.

DE VLAGGEN IN ZANDVOORT.

EEN SNEU AVONTUUR VAN TWEE DAGJESMENSCHEN.

HET zou er dan eindelijk eens van komen: het Amsterdamsche echtpaar Vlag, dat nog nooit den voet ook maar een meter buiten het vermaarde Zandvoort maken. Er was lang genoe- over gezanikt. De man voelde er totaal niets voor, maar de vrouw was het niet uit het hoofd te praten geweest; ze had gewoon-weg een zwak voor de zee; als ze een manspersoon geweest was, zou ze

waarschijnlijk matroos zijn; en ten slotte had hij maar toegegeven en stonden de echtelieden gepakt en gezakt op een zomerschen morgen reisvaardig aan de dichtstbij tram-halte. Hij was geheel in stijl: een witte broek, roemrijke herinnering aan zijn schutterstijd, een statige gekleede jas, en op het kleine magere

hoofd een peper- en- zoutkleurige strooien deukhoed, met frische band afgeboord. Voor de frisheid had hij daarbij zoo'n geweldige wijden boord omgedaan, dat men welhaast van een décolleté in optima forma spreken kon. Zij droeg een jurk, haar Zondagsche, van zwarte luster, zonder eenige noemenswaardige taillering, zoodat op haar voor-zeker de uitdrukking van toepassing was: het is net zoo lang als het breed is. Een zwarte toque, met aigret versierd, bekroonde haar vleezig gelaat. Het eenige zomersche aan haar was een paar witte kousen, die aan haar omvangrijke onderdanen het aanzien van monu-mentale marmerszuilen gaven. Een paar lekker wijde, luchtige bottines voltooiden haar toilet. ⌘ Hè hè, deed ze, in haar knollentuin van-wege het plezier van voortzicht, „hè, hè, dan zal ik vandaag toch eindelijk de zee eens te zien krijgen. O, o, wat 'n reuzegezicht zal dat wezen, al dat water.” „Ja, al dat water,” hoonde hij, nog altijd in de contramine, „wacht eens effen; al dat water krijg je niet te zien. Alleen het bovenste maar.” „Nou maar, dat is klets,” weerstreefde zij, „jij zal toch zeker ook niet op de bo-jem willen gaan kijken... Van mijn mag je wel, daar niet van.” „Stap jij nou maar in; anders loop je de trein nog mis,” onderbrak hij haar en duwde haar in de intusschen stilstaande tram. ⌘ Die bracht hen in een ommezentje naar het Centraal-Station. Ondanks de drukte liep alles daar nogal vlot van stapel. Er stond zoowaar net een trein voor Zandvoort klaar, en Vlag kon zijn ingenomenheid daarmee aan den conducteur niet verzwijgen. „Sterk, hè” zei hij, „heelemaal op ge-luk naar de trein gegaan en ik kan subiet instappen.” „Ja,” malde de conducteur, met een knipoogje naar juffrouw Vlag, „een brutaal mensch heit de helft van de wereld.” „Zij wilde met kracht en geweld, dat ik op 'n spoorboekje kijken zou,” ver-telde Vlag verder, „maar ik zeg tegen haar: laten we dat nou niet doen, zeg ik, want we de natuurlijk toch te laat voor de trein, die we uitzoeken, en te vroeg voor de volgende. Laten we heelemaal niet kijken, dan hei je nog de meeste kans, zeg ik. Nou, en je ziet, dat ik raak geschoten heb, of niet?” Lachend kletste de conducteur het portier dicht. „Tjasses, ik schrik me 'n aap,” gilte de juffrouw, „wat 'n onbarmhartige smak.” ⌘ De treinreis verliep zonder stoor-missen. De man zat zijgend in zijn hoekje, de vrouw keek zich de oogen uit op de frissche groene weiden, met boomen, slooten, hofsteden en vee gestoffeerd. En haar stadsche opmerkingen waren al even opgetogen als naïef. „O, kijk eens, hoe beeldig, bruine koeien. Ik dacht, dat er enkel witte gevlekte bestonden.” „Ja, die witte benne voor de melk, en de bruine voor de koffie,” bromde

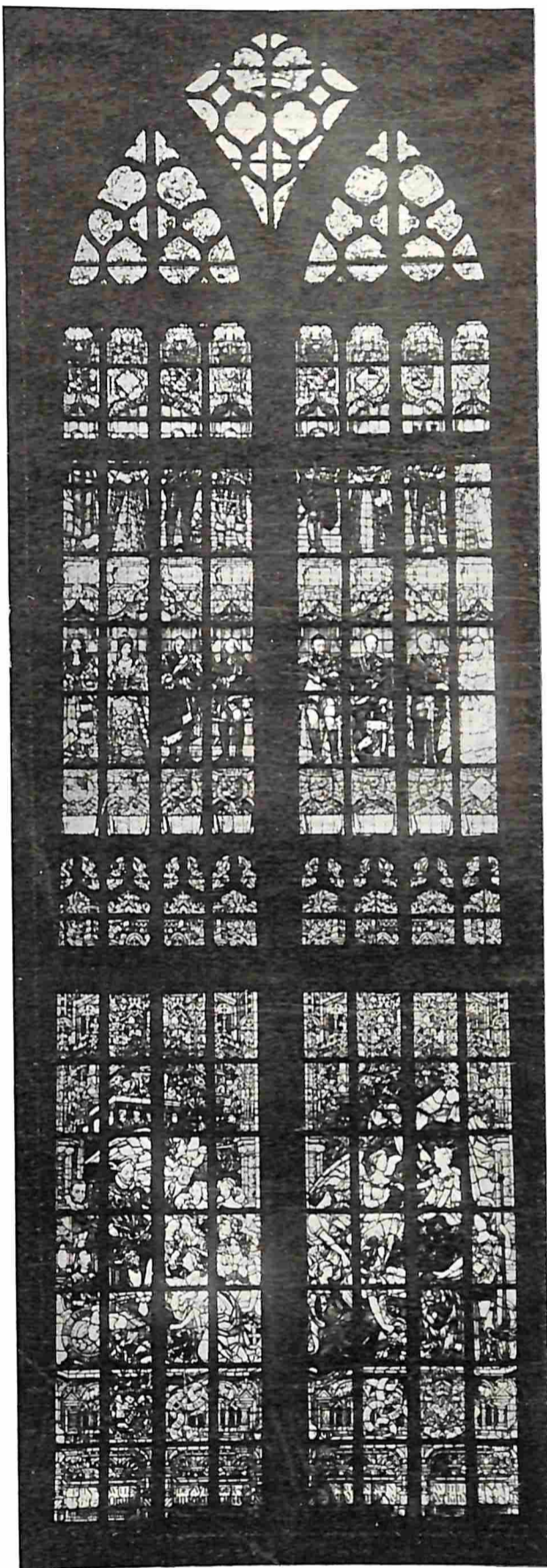

Foto C. Steenbergh.

GESCHILDERD GLAS IN DE NIEUWE KERK, MET DE VORSTEN UIT HET HUIS VAN ORANJE EN HULDIGING VAN WILLEM DEN ZWIJGER EN KONINGIN WILHELMINA.

haar wederhelft hoonend. ☼ Aan het station te Haarlem stonden hoopjes menschen en kinderen in strandkleeding klaar, die den trein bestormden, en voort ging het nu, verder zeewaarts. „Kijk nou eens”, praatte de vrouw, terwijl ze door het duinlandschap reden, „hier benne nou weer heelemaal geen koeien in die duinen.” „Die menschen hier drinken geen melk, enkel water, duinwater,” mopperde hij. ☼ Zandvoort was bereikt. Het echtpaar Vlag stapte uit. Het was een snikkeete dag. Danig brandde de zon op het pleintje voor het station. Een lauwindvleugje streek aan. Vlag zette dadelijk de kraag van zijn gekleede jas op. „Die koue zeewind daar heb ik het niet op begrepen,” verklaarde hij, „daar zou je het net van te pakken krijgen.” „Koud? Koud?” gichelde zij, terwijl ze met een rijkelijk in Eau-de-Cologne gedrenkten zakdoek het natte voorhoofd afdweilde, met de andere hand den kapothoed lichtend, „het is om te stikken.” ☼ Een stroom van menschen in witte strandkleeding golfde zeewaarts. Juffrouw Vlag bezag hen vol geestdrift, maar haar echtvriend had alweer een smalende critiek klaar. „Ze moesten d'r eigen schamen, om zomaar in d'r ondergoed te loopen,” mopperde hij. ☼ Zij lette niet op zijn schampere opmerkingen. „Daarachter, vlakbij, is de zee,” riep ze verrukt, en ze wees naar het eind van den weg, „waar achter duintoppen de leuning van een trapje te zien was, alles overkoepeld door een wijden diepblauwen hemel, zooals je dien alleen boven de zee ziet. ☼ Maar Vlag luisterde niet, hij was ineens stil blijven staan, en keek nu met verwezen blikken naar het helle doordringende licht, dat, zooals men weet, een specialiteit van het zeestrand is. „Mensch, wat mankeert je?” schrikte zijn vrouw, „je ziet zoo wit als 'n dooie.” „Ik beef op m'n beenen,” klaagde de man armzalig, „alles draait rond voor mijn oogen, en ik ben miselijk.” „Dat zal de ongewoonte wezen,” luidde haar diagnose, „de lucht is te sterk voor je. Je komt zoo goed als nooit in de lucht.” „Ik heb pijn in m'n hersens. Ik geloof, dat ik die zenuwe-zinkings van verleje jaar terugkrijg.” „Laten we ergens gaan schuilen tot het over is,” stelde ze voor. En ze sukkelden een achterstraatje in, en streken neer ni het eerste caféje dat ze zagen. ☼ Daar, in de halfdonkere gelagkamer, kwam de zieke in minder dan geen tijd tot zichzelf. Na een minuut of tien zat hij al voor een grooten pot gerste en stak een zwaren kanjer van 'n sigaar aan. „Zou je dat geen kwaad doen?” informeerde zijn vrouw benauwd, terwijl ze gretig haar glaasje anisette leegslurpte. „Mijn niet, ik ben zoo lekker als kip,” grinnikte hij alweer. „En doe eens een dubbeltje in het orkestrion.” Ze deed het, en een leutig muziekje klonk. „Hè,” lachte hij, „het wordt nou goed. Kastelein, breng nog 'n bier en 'n zoet slokkie.” Ze zaten nu gezellig voor het raam, en keken naar de drukte buiten, van voorbijtrekkende dagjesmenschen. „Hè, het is net of we thuis benne,” zei hij behaaglijk. „Maar we moeten strakkies naar de zee,” bracht zij een beetje angstig in het midden. „Natuurlijk motte we dat,” deed hij ietwat snauwerig, „maar ik zeg altijd maar: zachies an, dan breekt het lijntje niet.” Zoo bleven ze nog wat zitten kijken. ☼ Toen het twaalf uur sloeg, zei juffrouw Vlag „ons klokkie” en haalde twee pakken boterhammen voor den dag. Ze begonnen te eten. Juist kwam er een jongmensch voorbij met een zwembroek en badhanddoek over het stuur van zijn fiets. „Die gaat in de zee baje,” zei de juffrouw. „Zou dat niks voor jou wezen?” voegde ze er

met een schokje van het lachen bij. „Ik wed, dat het m'n dood was,” kuchte Vlag. „Ongewoonte, niks als ongewoonte,” was klonk haar refrein. ☼ Kwebbelend en lachend peuzelden ze hun boterhammen op, en toen ze daarmee klaar waren, stak hij z'n gedooft stuk zwarte sigaar aan, en werd er raad uit haar schoot en goot ze in haar mond en werd er raad gehouden. „Nou gaan we aan zee wandelen,” stelde zij voor. ☼ „Och, wat is daar eigenlijk an?” opperde hij, „we zitten hier net zoo fijn.” Juist kwam de waard aansloffen. Men zag het den man aan, dat hij zich bar verveelde. „Is de zee hier ver vandaan?” vroeg Vlag hem. Happig kwam de kastelein, die tuk was op afleiding, nader. „Een kwartiertje loopen,” zei hij. „Enne is er nogal wat schaduw onderweg?” infor-meerde Vlag. „Geen duimbreed”, lachte de man, „neen, als u last van de warmte hebt, moet u in geen geval om dezen tijd van den dag

erheen gaan. Als u dat niet gewoon ben....” „Neen, gewoon is hij het niet,” klonk de variatie op moeders refrein. „Neen,” viel de herstelde zieke haar graag bij, „gewoon ben ik heelemaal niet an de buitenlucht ik ben sigarenmaker van mijn geloof, en ik werk winter en zomer den heelen dag in huis, in mijn overhemd. Op mijn toffels. Dus wat dat betreft, ho maar.” „Maar we benne voor de zee hier naar toe gekomme,” weerstreefde de juffrouw. „We gaane toch strakkies,” grauwde Vlag, „wie zegt nou, dat we niet gaan? Maar dat hoeft toch maar niet op stel en sprong te gebeuren?” „Heb u trek in 'n partijtje biljart?” noodde de waard. „Top,” zei Vlag, en ging subiet een keu uit het rek halen. ☼ Het spel begon, en de juffrouw, die erg sip zat te kijken, werd getroost met nog een zoet slokkie. Er werden twee partijen gespeeld, en nadat er was afgerekend, trokken de Vlaggen eindelijk de straat op. Het was er gezellig. En nog veel drukker dan daareven, ondanks de felle hitte. Het echtpaar kwam in de Kerkstraat terecht, en stond daar op te kijken van de geweldige drukte en de mooie winkels. ☼ Nu was de juffrouw op haar beurt in haar element. „Hè, het lijkt hier de Kalverstraat wel,” juichte ze verrukt. En van nu af aan was er geen opschieten meer aan, de uitstallingen, vooral die van kleeren en eetwaren, trokken haar aan met een magische kracht. Ze was er niet meer voor weg te slaan. En nu was het Vlag, die in een oogenblik van verademing haar op zijn beurt in de richting wees van de zee, die achter het hooge uiteinde van de straat onzichtbaar lag. Maar nu had zij wel wat anders aan haar hoofd. Ze was nu zoover, dat ze, half schuchter,

Foto C. Steenbergh.

GRAFTOMBE VAN JAN VAN GALEN
IN DE NIEUWE KERK.

half brutaal, de winkels binnentrad en naar de prijzen informeerde van artikelen die haar aanstonden om die met de Amsterdamsche prijzen te vergelijken; koopen lag echter niet zoozeer in haar lijn, naar het bleek. Het was nu haar beurt om volop te genieten. En haar echtgenoot vond het allang goed; zonder veel tegenwerpingen dweilde hij nu achter haar aan, en luisterde naar haar opgetogen berekeningen en vergelijkende studies. ☼ Ofschoon overvloedig van wege de hitte en de opwinding transpireerend, hielden ze het een aardig poosje uit, en het zal zoo om en bij half vijf geweest zijn, toen ze uit de aanlokkelijke winkelstraat raakten, en, als door een noodlot, weer niet den kant van de zee maar van het dorp werden opgedreven. In den hoek van het pleintje is een knus café, zooals iedereen wel weet, en het was daar, dat ze op het terras neerstreken om wat uit te blazen. Lekker lui op hun stoelen uitgestrekt, zaten ze daar nu de vroolijke drukte

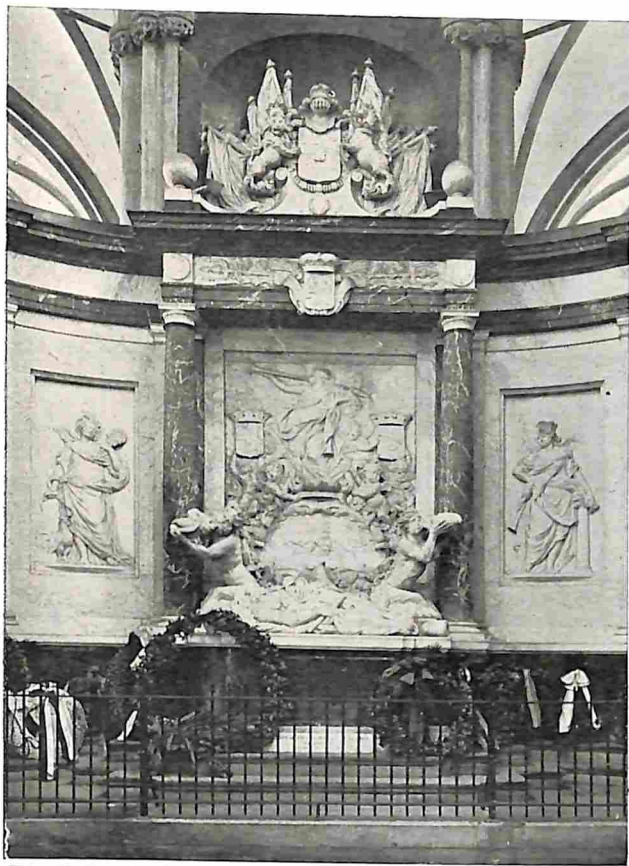

Foto C. Steenbergh.

HET GRAFMONUMENT VOOR ADMIRAAL DE RUYTER IN DE NIEUWE KERK.

van wandelaars, fietsers, auto's en motoren te bekijken, onder het genot van alweer een biertje, onderwijl genietend van de walsen, marschen, ouvertures en dergelijke, door de elektrische piano ten beste gegeven. In een zalige stemming van soezerigheid, deels vanwege de warmte, deels van wege de biertjes, deels vanwege de ongewoonte, dommelden ze daar in den hoek van het pleintje voort, en, ofschoon een volkomen sluimer niet intrad, zoo scheelde het nochtans niet heel veel. ☼ „Ojé,” schrikte de juffrouw eensklaps op, als werd ze daar plotseling uit den dut gepord, „ojé, nou hebben we nog vergeten, ansichtkaarten aan Toosie en Flippie en aan de kinderen van Dirk en Leen te sturen. Als je maar weet, dat we daar in geen geval buiten kenne.” „Mijn best,” bromde haar man, „als jij ze maar schrijft. Ik zal er desnoods de postzegels dan wel opplakken.” ☼ Er werd afgerekend, en het echtpaar toog op weg naar den winkel, waar na onafzienbare aarzelingen en geharrewar een husje prentbriefkaarten werd ingeslagen, benevens de bijbehorende postzegels. Van twee cent, want de kaarten gingen als drukwerk; dat was trouwens nog mooi, meende de juffrouw. ☼ Met het schrijven, doorhalen, verbeteren, het uitkrabben van inktmoppen, ging zoowat een uur heen, en toen ze gepost waren, en Vlag op zijn horloge keek, schrikte hij zich naar. „Hoe laat denk je, dat het is?” vroeg hij. „Misschien 'n uur of vier,” meende ze. „Op je oog,” blafte hij, „'t is bij zessen.” „Hoe is het mogelijk,” deed zij onthutst, „dan motte we subiet op de trein, willen we vanavond nog 'n happie eten krijgen.” En ze jachtten naar het stationnetje, allebei in eenen uit de plezierstemming, nu met den aftocht voor zich, vlak voor zich. ☼ Er stond weer een trein klaar, en het span kroop er ijlings in. Het was tijd, want nauwelijks zaten ze, of het overvolle ding rolde weg. Toen begon de juffrouw ineens te huilen, te huilen, tranen met tuiten. „Wat krijge we nou weer?” bromde haar man. „Nou hebben we nog de heele zee vergeten,” jammerde de ziel. „Ja, daar kan ik moeilijk voor an de noodrem trekken,” kefte hij. ☼ Een familielid, nog minder bereisd dan zij, kwam hen een dag of wat later eens interviewen. „Nou, en hoe was de zee?” vroeg hij. „Fijn,” zeiden de Vlaggen, als bij afspraak. Je kon toch niet zeggen, dat je naar Zandvoort was geweest en de zee niet gezien hadt. Maar ze waren niet gewend te jokken, en, zoo oud als ze waren, ze bloosden er allebei van. En hen in de hoogroode facies kijkend, zei de bloedverwant-interviewer: „Wel, wel, jullie bent er heelemaal verbrand van. Dat ik dat nou pas zie.”

JOB STEYNEN.

HUMOR IN DE KERK.

NAAR aanleiding van de vermelding van het beeldhouwwerk aan de „misericorden” in de Oude Kerk te Amsterdam — zie Buiten van 29 Augustus bldz. 412 — zij met een enkel woord gewezen op de plaats, welke oudtijds de Humor in de Kerk innam. Dat men van dezen niet afkeerig was, blijkt o.a. reeds uit den „Risus paschalis”, d.i. het Paaschgelach, verwekt door boerden of koddige verhaaltjes, welke de toehoorders niet zelden in een luid gelach deden losbarsten en welke bedoeld waren als kleine vergoeding voor de ingetogenheid gedurende de Lijdensweken of Vastentijd. Maar ook op andere wijze openbaarde zich de zin voor humor, gelijk niet het minst blijkt uit het mannetje met de ducaten, als versiering gebeeldhouwd tegen een der misericorden of steunsels tegen de koorbanken. Dienden die steunsels om hen, die tot langdurigen koordienst verplicht waren, tegemoet te komen bij hun vermoeienis, tegelijk waren de uitbeeldingen van dien aard, dat zij eenige afleiding verschafden onder den dienst. Algemeen bekend, ik zou bijna zeggen beroemd, is de uitbeelding aan een der koorbanken der Groote of O.L. Vrouwen Kerk te Dordrecht door den beeldhouwer Jan Terwen aangebracht. In het Rijksmuseum te Amsterdam vindt men deze bank in gips. De kunstenaar bracht hier in beeld de klucht van Aristoteles en Phyllis, welke zich misschien meer dan enig ander „exempel” in populariteit mocht verheugen. In mijn „Verleerlei Beelden”, uitgave van Scheltema & Holkema's Boekhandel, heb ik op bladz. 43—49 uitvoerig over de „Lai d'Aristote” gehandeld, terwijl een afbeelding aan de beschrijving is toegevoegd. Intusschen werd ook hier, evenals bij de andere uitbeeldingen, zelfs van het „ducaten mannetje”, de humor dienstbaar gemaakt aan de moraal, waar het een waarschuwing aan het adres der mannen tegen de snoode list — onze lezers mogen niet boos worden! — der vrouw, gelijk de laatste versregels van een oud Fransch rijmpje zeggen:

Femme chevaucha Aristote
Il n'est rien que femme n'assote.

F. W. DRIJVER.

TRAP VAN DEN PREEKSTOEL IN DE NIEUWE KERK.

klaterden, als wilden zij ons feestelijk ontvangen. Daarentegen vluchten verschrikte tortelduiven, de vleugels uitslaande, alsof ze aan een bevel beantwoordden. Wij beklimmen de vier trappen tot aan het terras. Daarboven wachtte ons, verspreid als een onmetelijk met sterren bezaaid gobelin, de nachtelijke stilte. De kwijnende maansikkel verlichtte nauwelijks de stad. Verspreide lichtjes, zooals men die in onze kerken ziet op Witten Donderdag, trilden tusschen de lange kuiven der populieren en de huizen. Ik werd niet moe van het kijken. Tenslotte bevolkten de terrassen zich voor mij; verschenen de vrouwen, haar gezichten bevrijdend van de gehate voorhoofddecken. Zooals de heilige ooeivaars de populieren, bestegen zij de terrassen, de eene na de andere.... Maar El Kettani riep mij bij mijn naam, om mij te vertellen van Moelay Idriss, stichter van Marokko. Vervolgens kwam Majoeba, de neger-slavin, aan mijn zijde, begoot mijn handen met lauw water, met welriekenden rozengeur.... De doordringende oogen van den Pasja, die recht sprak, doorboorden mij om mij te doorgronden. Na een oogenblik zag ik slechts de vingers van mijn gastheer, vol met Koes-koes.... Op den klank van een snaarinstrument hervatten de stemmen van de zangers hun volksliederen en minnezangen. Maar zie, vier balletdanseressen wierpen mij onder haar prikkelden, overmoedigen dans een verlokken blik toe. Wonderschoon onthulde de nacht mij de betooverendste tooneelen van Fez, en bracht een schrijnend leed in mijn hart, dat het zijn afscheidsgroet zond.

FRANCESCO SAPORI.

OP LEVEN EN DOOD.

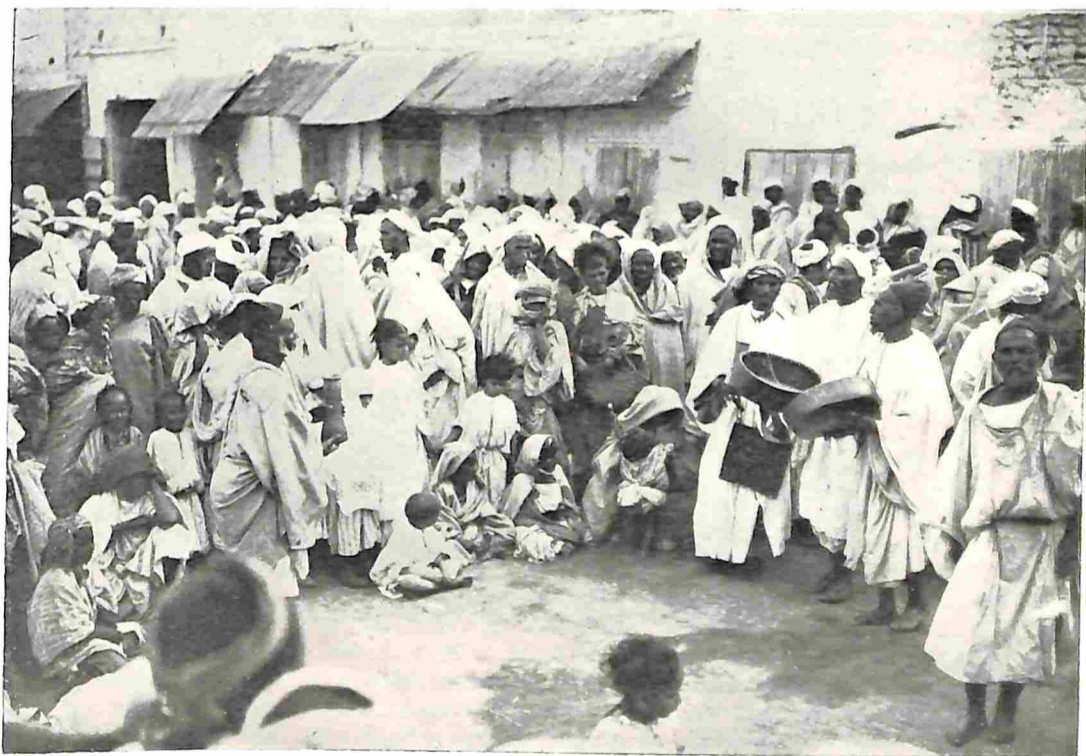
21) *Naar het Engelsch* door CHLS. G. D. ROBERTS.

TOEN wierp hij de spade neer en spande de ossen voor de kar met het doel twee of drie vaten water uit de rivier naar zijn hut te rijden. Voor het geval er vonken over de ontgonnen grond spatten, zou het wel goed zijn water bij de hand te hebben, dacht hij. Hij werkte ietwat lusteloos, gedrukt door de zware lucht en een vaag, angstig voor gevoel. Maar toen hij zijn langzame trek-dieren bij den stroom liet halt houden, zag hij aan den tegenoverliggenden oever een gezicht, dat hem wakker schudde. De ossen zagen het ook en werden levendig en begonnen te snuiven en onrustig aan het juk te rukken. Boven den rand der tegenover gelegen boomtoppen rolden wolken van rook aan, waartusschen hier en daar roode vlammentongen lekten. De man werd een demon van energie. Heen en weer rennend met zijn emmer tusschen den oever en het vat op de kar en woedend de ossen toeschreeuwend dat ze stil moesten staan, duurde het niet lang of hij had het vat tot aan den rand gevuld. Maar op den terugweg naar de hut, kon hij niet haasten. De weg was niet erg vlak en hij had moeite genoeg het vat in evenwicht te houden ten einde te voorkomen, dat de kostbare inhoud verloren ging. Maar de ossen hadden geen aansporing noodig en na een afmattend zwoegen om het vat op zijn plaats te houden op het gloeiende, nauwe pad, bereikte hij de vrijgemaakte hoogte achter zijn

DE VIER VOORNAAMSTE STEDEN VAN MAROKKO.
PANORAMA VAN FEZ.

huis. Daar bleef hij verstijfd van schrik staan. Achter zijn terrein, langs den zuidelijken hemel, zag hij weer die onheilspellende wolken aanrollen, weer die dunne, roode tongen kwaadaardig opspringen en verdwijnen. Het vuur sloot hem van twee kanten in. Nu eerst besepte hij den vollen omvang van de ramp. Daar had hij met vaatjes water tegen willen strijden! Met een bitteren lach, een vloek om al zijn verloren arbeid en een gesteun van woede om den ondergang van al zijn hoop, maakte hij de ossen los uit het juk, en rende met groote stappen de helling af om de rest van zijn huisdieren hun vrijheid te geven. Hij zou ze alle een eerlijke kans op hun leven geven, een gelijke kans als zichzelf. Daarna greep hij zijn slecht gevulde leeren tasch en een deken uit zijn kooi en liep zoo snel hij kon naar de rivier. Intusschen had de beer de kleine kreek — of „bogan” zooals de Indianen het noemen — vijf mijlen lager, bereikt. Hij vond ze al propvol met stille, bevende vluchtelingen. Want reeds was de hemel ten noorden en ten zuiden zwart van rookwolken, die in donkere massa's aanrolden, terwijl gevleugelde vlammen hongerig van boomtop naar boomtop sprongen. Oostelijk naderden de twee branden elkaar snel, aangewakkerd door een wind die uit het Oosten kwam opzetten. Ze bewogen zich beide met afgrijselijke snelheid in de richting der rivier, die juist op dat punt een bocht maakte en met donderend geraas zuid-westelijk stroomde over een opeenvolging van rotsgronden. Het geweld der stroomversnellingen werd langzamerhand overheerscht door een meer angstaanjagend geluid — dat van het sissen en brullen van de naderende vlam-

DE VIER VOORNAAMSTE STEDEN VAN MAROKKO.
RHAPSODENDICHTERS EN KUNSTENMAKERS OP EEN PLEIN TE FEZ.

men. Van tijd tot tijd rolden wolken van rook, scherp en verstikkend, tusschen de takken door en vielen neer op het water, waar zij dunner en ijler werden en schenen op te lossen in het tijdelijk verkleurde schuim. Over de effen toppen heenkijkend, zag men soms een eenzamen, torenhoogen pijnboom welks kruin plotseling vlam vatte en een gloed verspreidde als een reusachtige signaaltoorts. En even later kwamen als door onzichtbare uitbarstingen, brandende, gloeiende takken door de lucht vliegen, die, bij wijze van spreken, voorhoede-brandjes aanstaken, of luid en beangstigend sissend in het water vielen. ☞ De oevers van de smalle „bogan” waren vol van dieren, die met wijd geopende oogen onafgewend naar het vliegen en vallen der onheilbrengende voorwerpen keken. Verscheiden wilde katten en een groote grijze Canadeesche lynx lagen vlak bij het water neergehurkt, op boomstronken en wortels die over het water hingen. Iederen keer als een vlammend stuk hout dicht bij ze viel, legden ze hun ooren vlak langs het hoofd en sprongen achteruit, luid sissend. De angst had hun

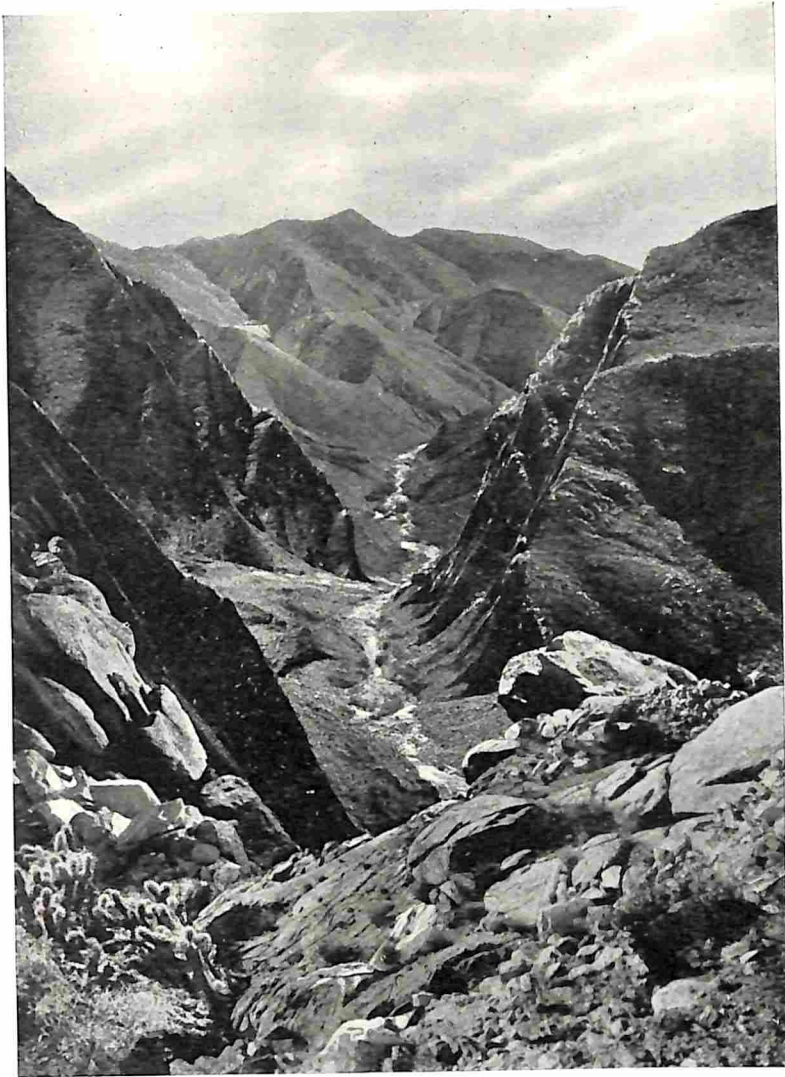
woesten jachthonger totaal uitgewischt en ze keken niet eens naar de bevende hazen, snaterende eekhoorns en stoicijnsche, verontwaardigde marmotten, die bij massa's om ze heen zaten. Zelfs de bloedorstige wezels vergaten voor dien eenen keer te doden, terwijl ze zenuwachtig heen en weer slopen tusschen de angstig bevende dieren. Een roode vos, vol zelfbeheersching en dapper in het gezicht van den dood, zat op zijn hurken aan het uiterste puntje van een in het water liggenden boomstam en keek naar de boomtoppen, terwijl hij in zijn sluwen, verstandigen kop naar een middel zocht, waardoor hij dien vreeselijken tegenstander kon weerstaan. ☞ De oppervlakte van de kreek was vol van zwemmende otters, muskusratten en water-ratten, weliswaar beangst door de ramp die dreigde hun wereld te vernietigen, maar toch vol vertrouwen in de bescherming van het koude element, waarin ze zich thuis gevoelden. Tot aan hun buik in het water staande en er van tijd tot tijd in rondplassend om zich af te koelen, stonden een zwart eland-mannetje met twee wijfjes en een tiental herten. ☞ Beren waren er niet in die vreemde verzameling van dieren, behalve de groote, zwarte beer zelf, want dezehad alle mededingers onmededoogend van zijn terrein verjaagd. Na korten tijd den toestand te hebben overzien, waadde de beer het water in. Hij dompelde zijn kop onder de oppervlakte, om de pijn in zijn oogen en neus te verzachten. Op het punt, waar hij in het water was gestapt, was de kreek ondiep, maar met een weeken, kleverigen bodem, dien hij onaangenaam vond onder zijn voeten. Terwijl hij daar stond, onrustig dan den eenen dan den anderen poot oplichtend, vloog uit de steeds dichter wordende rookwolk een groot, gloeiend stuk hout, vlak op een der wilde katten, die op een dichtbijgelegen tak neergehurkt lag. Met een gil sprong de kat hoog de lucht in en toen ze zag dat ze op het punt stond te vallen in het water, dat ze verafschuwde, wong zij zich opzij en slaagde er in zich vast te klemmen aan den breeden rug van den beer. Haar klauwen zonken er diep in en met een gebrul van pijn trachtte hij haar af te schudden. Krankzinnig van angst en schijnbaar van meening, dat hij een soort van levende boomstam was, klemde de kat zich des te steviger met haar klauwen vast. Op iederen anderen tijd zou hij haar met zijn klauwen ge-

grepen en verscheurd hebben. Maar nu kwam het heelemaal niet hij hem op om woedend te worden. Het was net of hij aan de kat, als zoodanig, heelemaal niet dacht. Hij wist alleen, dat er iets in zijn rug zat, dat hem pijn deed en dat hij moest zien kwijt te raken. Dus legde hij zich neer, rolde heen en weer in het water en begroef zoo de kat in de modder. Toen hij weer opstond was hij zijn hinderlijken last kwijt. Maar zijn plaats in de kreek beviel hem niet. Het water was er niet diep genoeg naar zijn zin. Bovendien voelde hij zich als een in den hoek gedreven rat. Hij verlangde naar meer ruimte, meer lucht, meer uitzicht, al zou hij niet anders dan verschrikkingen te zien krijgen. Een paar herten opzij schuivend, die nauwelijks naar hem keken met hun groote, zachte angstige oogen, waadde hij verder naar den ingang der kreek. Hier waar hij voelde hoe de stroom trachtte hem mee te slepen in de watervalletjes, bleef hij staan in een diepte van water, dat tot aan zijn schouders reikte. Een lompe wijfjes-eland stond vlak naast hem, neerslachtig met haar groote ooren

wuivend, en starend, niet naar de vlammen, maar naar de verkleurde golven en schuimkoppen, die voorbij vlogen. Toen kwam, dood op zijn gemak, een groote bruine otter langs hem zwemmen. Kop en schouders hoog boven de oppervlakte heffend, als een zeehond op den uitkijk, overzag de zwemmer de stroomversnellingen en zwom er toen recht op aan, onbevreesd stroom-af schietend. Hij was blijkbaar tot de overtuiging gekomen, dat de kleine kreek niet lang meer een veilige schuilplaats zou aanbieden. De beer keek den vertrekende verlangend na en dacht er ernstig over het ook er op te wagen, maar had niet den moed om zich aan de opgezweepte golven en de loeiende watervallen toe te vertrouwen. ☞ Maar intusschen werd het donderen van de watervallen overstemd door het van alle kanten aandringende, geweldige brullen der vlammen. Terwijl ze aanstormden en neersloegen, leken ze bijna te gillen, terwijl de rookwolken zelf het vermogen schenen te krijgen geluid voort te brengen en te loeien. De hitte werd verstikkend, ondragelijk; en vonken en brandende takken vlogen zoo vaak over de kreek, dat sommige der dieren met plotseling kaal gebrande huid krankzinnig werden en in

den vuurgloed renden, terwijl andere zich eenvoudig in het water lieten vallen en daar dadelijk verdronken. De dieren, die zich in het water konden bewegen, doken er zoo diep mogelijk in onder en wachtten, van angst trillend, hun einde af; maar de sluwe vos, die voorzichtig om de randen van de kreek had gezwommen en overal gezocht had, vond ten slotte een holte onder den oever, waar natte boomwortels den toegang beschermden. Deze uitstekende schuilhoek was al propvol met muskusratten en enkele wezels, maar hij drong er zonder veel complimenten tusschen in, en gooide er een paar andere dieren uit, die maar moesten zien zich te redden. En daar de vage annalen van zijn ras vermelden, dat hij in latere jaren in leven was en op hazen en patrijzen jaagde tusschen de verkoolde overblijfselen van de vroegere ontginningen van den man, lijdt het geen twijfel, of zijn schuilplaats was goed gekozen.

(Wordt vervolgd).

CARRISO GORGE.

NOG EEN AFBEELDING VAN DE CARRISO GORGE IN CALIFORNIË, DIE EEN GOEDE VOORSTELLING GEEFT VAN HET WOESTE BERGLANDSCHAP.